

Väike-laukhane kaitse tegevuskava kaasamise käigus saadetud ettepanekud ja kommentaarid huvigruppidele ning Keskkonnaameti vastused neile. Siin on käsitletud vaid sisulisi ettepanekuid.

Ettepaneku esitaja	Ettepaneku kokkuvõte	Keskkonnaameti seisukoht
Eesti Ornitoloogiaühing	<p>1. Kiskluse puhul võiks mõelda rebaste arvukuse reguleerimisele rannaniitudel, sest kõrge arvukus mõjutab pärandniitude elurikkust otseselt ning kaudsemalt häirefaktorina ka väike-laukhane.</p> <p>2. Mittelooduslikust asurkonnast pärit liigikaaslased on keskmise tähtsusega ohutegur.</p> <p>3. Uuendada kliimamuutuste peatükki vastavalt LIFE projektis läbi viidud uurimusele</p> <p>4. Ei ole põhjust eeldada, et AEWA katuse alla uus tegevuskava ilmub. Otsitakse uut rahvusvahelist kehandit, kus kaitse tegevuskavaga edasi minna.</p> <p>5. Lisada Käina-Kassari MKA piirkondade hulka, kus arhiveerimist ei kasutata.</p> <p>6. Kas kaitsekohustuse teatisega seatakse võimalikud kitsendused ja tingimused, mis puudutavad mh ka maa sihtotstarbe muutmist jms?</p> <p>7. Riiklik seire peaks olema I prioriteediga tegevus. Eespool on kirjeldatud mitmeid tegevusi, meetmeid jms, mille eelduseks on info peatuvate lindude asukoha ja arvukuse kohta.</p>	<p>1. Ei arvesta. Kisklus ei ole väike-laukhanele otsene ohutegur ja seetõttu ei ole antud tegevuskava õige koht meetmete planeerimiseks.</p> <p>2. Ei arvesta. Sellele ohutegurile ei ole võimalik Eesti kontekstis meetmeid planeerida ja see ohutegur mõjutab linde eelkõige pesitsusaladel.</p> <p>3. Arvestatud. Uuringu tulemused kajastatud ja hinnatud kliimamuutuste mõju „teadmata“ asemel „väikseks“.</p> <p>4. Arvestatud. Rahvusvahelist koostööd puudutavad lõigud vastavalt käsitletud.</p> <p>5. Arvestatud. Tegu on väike-laukhane kaitse seisukohast võtmetähtsusega kaitsealaga.</p> <p>6. Selgitatud. Kaitsealadel kehtivad kitsendused ja kooskõlastamisnõuded igal juhul. Väljaspool kaitsealasid ei luba kehtiv õigusruum põllumajandus-maastikke kasutava liigi rändepeatuspaias seada rohkem nõudeid kui isendikaitseks vajalik.</p> <p>7. Ei arvesta. I prioriteet seatakse hädavajalikele tegevustele, milleta kaitse-eesmärgi saavutamine on võimatu. Riiklik seire on reeglina II prioriteedi tegevus.</p>

Eesti Selts	Jahimeeste	<p>1. Fennoskandia populatsiooni suuruse hinnangud erinevad dokumendi eri osades. Palume allikad üle vaadata ja arvud ühtlustada.</p> <p>2. Tänapäeval on olemas võrdlemisi töökindlad tuulegeneraatorite seiskamissüsteemid, mis rakenduvad lindude lähenemisel ja seetõttu ei pruugi olla ilmtingimata vajalik tuulikute ennetav seiskamine terveks rände-perioodiks. Hanelised on tuulegeneraatorite poolt keskmisest vähem ohustatud linnurühm (Thaxter jt, 2017). Peatükki tuleb vastavalt täiendada.</p> <p>3. Kust pärinevad andmed, et jahimehed ei suuda kaht haneliiki ka küttimisjärgselt eristada ning võivad trahvihirmus andmed esitamata jätta? Palume esitada usaldusväärsed, kvantitatiivsed andmed. Jahiturismis raporteerimata jäetud lindude osas on tegu spekulatiivse väitega.</p> <p>4. Hanede küttimismahu joonisel näidatud trend on ilmselge statistiline arvutusviga, mis tuleneb üksikutest suurema küttimisega aastatest perioodi teises pooles. Alates aastast 2020 on olnud küttimine perioodi keskmisest madalam.</p> <p>5. Küttimise peatükis on vastuolu ülejäänud dokumendiga: mujal tekstis on korduvalt rõhutatud, et väike-laukhaned eelistavad väga selgelt rohumaid, eriti poollooduslikke kooslusi.</p> <p>6. Puhtalt hüpoteetiline arutluskäik, et teiste haneliikide küttimisega võib kaasneda väike-laukhane küttimine ei saa olla aluseks veelinnujahil küttimislimiitide kehtestamiseks.</p> <p>7. Rootsi taasisustusprogrammi linnud on liikide vahelise hübriidse päritoluga, arutletakse nende kaitse</p>	<p>1. Selgitatud. Kuna liigi arvukus on nii väike ja kõik isendid on teada, ei ole tegu arvukushinnangute vaid reaalse arvukusega. Isendite arv aga kõigub aastast-aastasse väga suurel määral. Muudame teksti arusaadavamaks.</p> <p>2. Mitte arvestatud, peatükk täiendatud. Sellised süsteemid ei ole paraku 100% kindlad ning väike-laukhane puhul moodustaks ka ühe isendi hukkumine arvestatava osa populatsioonist. Juhul kui tuulepark rajatakse otse nende rändetele, tuleb rakendada väga konservatiivseid meetmeid, et nende hukkumist täielikult välistada.</p> <p>3. Selgitatud, korrigeeritud. Eemaldasime viite haneliikide küttimisjärgsele eristamisele, kuid üldiselt on nende määramine siiski keeruline. Andmete mitteesitamist või varjatud tegevust on võimatu tõestada – tegu ei olegi faktiliste väidetega vaid põhjendatud riskidega.</p> <p>4. Arvestatud. Kuna trend joonisel sõltus liialt vaatlusperioodi algusest, eemaldasime joonise.</p> <p>5. Selgitatud. Väike-laukhaned võivad eelistada rannaniite, kuid põllumaade (mille hulka kuuluvad kultuurrohumaad) tähtsust ei saa alahinnata. Täpsustasime sõnastust.</p> <p>6. Arvestatud. Viide küttimislimiitide seadmisele on tekstist eemaldatud. Tegu on keeruka probleemiga, mille lahendamiseks väike-laukhane tegevuskava ei ole sobivaim koht, arvestades küttimise väikest mõju neile Eesti kontekstis.</p>
----------------	------------	--	---

alt välja arvamise üle ning BirdLife Norway on loodusliku populatsiooni kaitseks koguni nende küttemist korraldanud. Sellisel taustal ei saa nõustuda hinnanguga, et kaaspüük ja juhuslik tapmine võib olla suure tähtsusega ohutegur.

8. Küttemise peatükis jääb mulje, nagu toimuks heidutusjaht üsnagi stiihiliselt. Tegelikuses on see olnud varemgi lubatud üksnes mainitud tingimustel. Meetmeid tuleb vastavalt korrigeerida.

9. Jääb selgusetuks, kuidas defineeritakse rändepeatuspaiasid. Praegust sõnastust võib mõista nii, et ühekordne üksiku toituv või puhkava linu vaatlus on aluseks rändepeatuspaiaga piiritlemisel ning juhul kui samal põllumassiivil kohatakse 10 aasta jooksul uuesti üksikut lindu, tuleb sellele järgmiseks 22 aastaks moodustada väike-laukhane kaitseala, hoiuala või püsielupaik. Paraku jääb segaseks, milline saaks olema nende alade kaitsekord.

10. Seosest teiste ohustatud liikidega võib välja lugeda, nagu ohustaks jahipidamine praeguse jahikorralduse kohaselt punakael-lagle asurkonda. Palume esitada selle kohta kvantitatiivsed andmed.

11. Palume lisada koostöö arendamise alla ka see, kuidas tõestatakse igakordselt väike-laukhanede esinemine vaatluspiirkonnas. Kuna tegemist on oluliste piirangutega, millel on väga oluline majanduslik mõju (põllukultuuride kahjustamine), on vajalik tagada kogutud teabe täielik usaldusväärsus. Seega on vajalik ka vaatluste kinnitamine selge tõestusmaterjaliga.

7. **Selgitatud.** Praegune õigusruum ei luba meil looduslikust vs taastasustatud populatsioonist pärit isendeid erinevalt kohelda. Samuti on neil sageli võimatu vahet teha. Ohutegurite tugevuse määramisel on lähtutud riskidest looduslikule asurkonnale. Arvestades seni rakendatud meetmeid juhusliku küttemise vältimiseks, on selle **ohuteguri tähtsus hinnatud ümber** „väikseks“.

8. **Arvestatud.** Lisasime kirjelduse, kuidas heidutust varem läbi on viidud. Tegevuskava annab suunised heidutusjahi lubamise tingimustele, vajadusel üle korrates seniseid põhimõtteid.

9. **Selgitatud.** Peame rändepeatuspaiade piiritlemisel oluliseks regulaarsust ja oleme selle nõuet muutnud (vaatlused 3 aastal samas paigas 10 aasta jooksul). Juhuslikult külastatavaid põllumassiive ei registreerita rändepeatuspaiadena, samuti peavad elupaigas täidetud olema eelnõus kirjeldatud ökoloogilised nõuded. Tegevuskavas öeldakse selgelt, et väike-laukhane rändepeatuspaiadele ei kavatseta luua uusi kaitstavaid alasid ega püsielupaiku.

10. **Mitte arvestatud.** Eelnõus ei ole viidatud, justkui praegune jahikorraldus võiks punakael-laglet ohustada. Heidutusjahi puhul on ka seni rakendatud meetmeid leevendamaks mõju ohustatud haneliikidele – tegevuskava annab (ja kordab üle) selgemad juhised. Tegu on kaitset toetava meetmega ka olukorras, kus riskid ei ole realiseerunud.

11. **Mitte arvestatud.** Vaatluste verifitseerimisel kehtivad samad põhimõtted kõigile liikidele. Määrang peab pärinema kvalifitseeritud vaatlejalt või olema tõendatud fotoga. Kui liigimäärang ei ole kindel, korraldatakse piirkonnas paikvaatlus. Heidutusjahi osas täiendame eelnõud üldiste suunistega, kuid täpsemad reeglid pannakse paika igaaastaselt Keskkonnaameti korraldusega.

Lisaks eelnevale tehti tegevuskava eelnõus pärast kaasamist järgnevad olulisemad muudatused:

- Liideti jahiga seotud ohutegurid (illegaalne küttimine ning kaaspüük ja juhuslik tapmine) üheks. Ei ole põhjust arvata, et Eestis tahtlikult väike-laukhanesid kütitaks ning selle vastu oleks ka pea võimatu meetmeid planeerida. Riskikohaks on eelkõige juhuslik hukkumine hanejahi, eriti kevadise heidutusjahi käigus. Arvestades seni rakendatud meetmeid ohustatud haneliikide hukkumise vältimiseks on tegu definitsiooni järgi väikese, mitte suure ohuteguriga, kuid äärmiselt oluline on meetmeid ka edaspidi rakendada.
- Häirimine rändepeatuspaiakadel (nt loodusvaatlejate poolt) on väikese, mitte keskmise tähtsusega ohutegur.
- Kaitse-eesmärkide sekka jäeti vaid Hiiumaa rändepeatuspaiad, Matsalu RP ja Silma LKA-ga seotud eesmärgid eemaldati.
- Täpsustati leiukohtade EELISesse kandmise põhimõtteid:
 - Väike-laukhane rändepeatuspaiak kantakse leiukohana EELISesse, kui seda on peatuspaigana kasutatud vähemalt kolmel aastal viimase 10 aasta jooksul (varem: kahel aastal 10 aasta jooksul).
 - Põllumaadest piiritletakse elupaigana põllumassiivid, mille maakasutuse tüübiks on PRIA registris märgitud püsirohumaa. Juhtumipõhiselt võib elupaiga sisse piiritleda ka püsirohumaade vahele jäävad muud põllumaad (varem: igasugused põllumaad)
- Riiklik seire planeeritakse sarnaselt teiste haneliste seirega (kolmeaastase sammuga), mitte seni toimunud põhjalike ja ressursimahukate iga-aastaste seiretega. Senise metoodika järgi toimunud seire on nüüd kirjeldatud eraldi elupaigakasutuse uuringuna, mida korraldavad huvilised.